

МОТРЕЧКО Віра Володимирівна,

аспірант ХарРІ НАДУ,

нач. відділу у справах сім'ї, молоді та спорту Сумської міської ради

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Аналізуються актуальні проблеми, які виникають у державному управлінні під час формування національних молодіжних політик у країнах-членах ЄС, а саме теоретичні та проблемні питання, що розкривають особливості формування та функціонування національних моделей молодіжної політики в європейських країнах. Також пропонуються рекомендації, які можуть бути використані для створення й реалізації сучасної молодіжної політики в Україні.

Ключові слова: державна молодіжна політика, державне управління, моделі державної молодіжної політики.

Мотречко В. В. Особенности формирования государственной молодежной политики в ЕС и перспективы ее имплементации в Украине

Анализируются актуальные проблемы, возникающие в государственном управлении при формировании национальных молодежных политик в странах-членах ЕС, а именно теоретические и проблемные вопросы, раскрывающие особенности формирования и функционирования национальных моделей молодежной политики в европейских странах. Также предлагаются рекомендации, которые могут быть использованы для создания и реализации современной молодежной политики в Украине.

Ключевые слова: государственная молодежная политика, государственное управление, модели государственной молодежной политики.

Motrechko V. V. Peculiarities of forming the youth state policy in the EU and the prospects of its implementation in Ukraine

The actual problems in public administration in the EU member states during the formation of national youth policies are analyzed. The theoretical and problems that reveal the features of the formation and functioning of national youth policy models in Europe are given. Also there are guidelines that can be used to create and implement a modern youth policy in Ukraine.

Key words: state youth policy, public administration, the model of state youth policy.

Постановка проблеми. Прагнення України інтегруватися до сучасного глобального світу, зокрема до єдиного європейського простору, вимагає від неї створити необхідні умови у сфері державного управління та гармонізувати національне законодавство, систему управління до норм і стандартів ЄС. Це є актуальним та необхідним для всіх сфер суспільного життя. А таке важливе питання, як державне управління у сфері молодіжної політики в Україні, набуває особливого значення в сучасних умовах. На шляху до інтеграції в європейське співтовариство Україна має вирішити цілий комплекс проблем, які є специфічними для кожної окремої галузі суспільного життя. Неможливо уявити, що ці перетворення будуть обходити молодь, яка є майже найактивнішою соціальною групою, що без особливих перешкод та зусиль може й готова навчатись новому, прагнути та впроваджувати інновації в усі сфери суспільного життя, інтегруватися до сучасного світу, бути відкритою до реформ і активно їх впроваджувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання молодіжної політики досліджувались багатьма українськими та іноземними науковцями. У сфері історичних наук цю проблематику вивчав Є. І. Бородін, юридичних наук – Д. Є. Андреев, О. Б. Німко, політичних наук – К. В. Захаренко, М. П. Перепелиця, С. Г. Цибін. Різні теоретичні аспекти проблематики молоді, молодіжної політики та державного управління в цій галузі розглядалися у сфері науки «державне управління». Це такі українські науковці: А. В. Баранова, М. В. Канавець, Л. Ф. Кривачук, О. М. Кулик, О. В. Кулініч, Н. Б. Метьолкіна, В. О. Омельчук, В. В. Орлов, І. О. Парубчак, К. В. Плоский, Є. Є. Савін, Р. П. Сторожук, О. В. Штанська та ін. Окремим аспектам державної молодіжної політики приділяли увагу й зарубіжні дослідники: Д. Галлі, І. М. Ільїнський, М. Карват, Вал. А. Луків, П.-Е. Мітев, С. Паугама, А. В. Соколов, К. Хартман-Фріч, А. Цокаліс та ін.

Аналізуючи роботи українських науковців у сфері питань, пов'язаних із молодіжною політикою, можна побачити, що попри велику кількість наукових досліджень у цій сфері окремі питання залишилися нерозкритими, зокрема:

- імплементація європейського законодавства з питань молодіжної політики в Україні, а саме: на яких концептуальних засадах має створюватись сучасна українська молодіжна політика; яким чином вона має інтегруватися до європейського адміністративного простору;

- створення відповідних механізмів, які дозволять побудувати сучасну молодіжну політику в Україні, що відповідає світовим стандартам;

- визначення ролі, компетенцій та місця органів місцевого самоврядування (ОМС) України під час формування й реалізації державної молодіжної політики на регіональному та місцевому рівнях для імплементації європейської моделі на регіональному та місцевому рівнях управління.

Мета статті – вивчити та порівняти моделі молодіжної політики, що обумовлюють її особливості й формують єдиний підхід до її формування в країнах-членах ЄС, та визначити напрями, що допоможуть імплементувати основні елементи державної молодіжної політики в ЄС до української моделі.

Виклад основного матеріалу. Державна молодіжна політика в кожній країні формується відповідно до національних традицій роботи з молоддю, що має або динамічний, або статичний характер. Не є винятком і країни-члени ЄС, які мають велике розмаїття в підходах до формування й реалізації національних молодіжних політик. Згідно з результатами досліджень А. В. Соколова під час формування молодіжної політики Ради Європи приділяє особливу увагу процесу формування європейської юнацької самосвідомості, що пов'язано з розширенням можливостей у сфері освітнього, культурного й духовного розвитку. Важливою особливістю європейської молодіжної політики є те, що молоді люди країн-членів ЄС, на думку європейських інститутів, є більшими європейцями, ніж попередні покоління. Потенційно саме вони можуть стати основною рушійною силою нового етапу інтеграції. Через те що в європейських країнах активність молоді висуває вимоги до автономності для розвитку та вираження своїх ідей, молодіжна політика повинна «пропагувати доступ до соціальної автономності» і «допомагати молодим бути автономними, надійними, креативними, відповідальними за інших» [7].

У країнах Європи склалися різні підходи до формування молодіжної політики та її впровадження. Можна виділити чотири моделі: універсалістська/патерналістська модель країн Скандинавії; громадівська/ліберальна модель Великобританії; протекційна модель країн Центральної Європи; централізована/середземноморська/субінституціоналізована модель країн Середземномор'я.

Універсалістська модель молодіжної політики є порівняно новою та характерною для Скандинавії. Ця модель розвивалася як розрізнена, серед різних секторів та координувалась відповідним міністерством, що відповідало за державну молодіжну політику. Однак у цій моделі немає міністерства у справах молоді, молодіжний сектор також незнаний або відсутній. Усупереч усталеній традиції добре розвинутої системи соціального забезпечення громадянське суспільство відіграє головну роль у молодіжній політиці, а держава та інститути влади спільно з громадянським суспільством виробляють та впроваджують молодіжну політику. Цільова група моделі – молодь віком до 25 років. Отже, молодіжна концепція використовує поняття молодіжної політики у вузькому сенсі, тобто не враховуючи доюнацький вік. До кінця 1990-х рр. молодіжне безробіття було основною проблемою молодіжної політики, тоді як на сьогодні основним питанням є участь молоді в громадському житті суспільства. Молодь тут розглядається як соціальний ресурс, який повинен розвиватися не лише як внесок у майбутнє. Крім соціального та психологічного розвитку, головними цілями молодіжної політики є автономність та незалежність. Ці цілі зміцнюють раннє досягнення статусу дорослого та ранню незалежність від батьківського впливу, що існують серед молоді Скандинавії.

Соціал-демократична модель є характерною для Німеччини. Тут немає єдиного закону про молодь, а молодіжна політика здійснюється на основі декількох законодавчих актів. Безпосередньо реалізацією молодіжної політики в Німеччині займаються спеціальні державні установи. Тут організовано спеціальне Федеральне міністерство у справах молоді, сім'ї, жінок та охорони здоров'я, яке координує діяльність усіх установ, соціальних служб, що займаються проблемами молоді, видає спеціальні збірники «Повідомлення про молодь», розпоряджається коштами, виділеними державою на здійснення молодіжних програм тощо [2, с. 50]. Основу молодіжної політики в Німеччині становлять спеціальні програми, розраховані на

різні строки реалізації. Такі програми розробляються на ґрунтовній науково-методичній основі, а реалізуються, власне, молодіжними громадськими організаціями [3, с. 115]. Але механізм залучення самої молоді не чітко визначено.

Протекційна модель молодіжної політики країн Центральної Європи має тривалі традиції. У більшості країн Центральної Європи основні принципи та ідеї державної молодіжної політики виникли ще під час періоду між Першою та Другою світовими війнами. Тривала історія молодіжної політики є можливою основою молодіжної концепції цих країн: молодь у контексті політики визначається як «молоді люди» і включає в себе не лише дітей віком до 18 років, а й молодих дорослих та молоді сім'ї. Переважний образ молоді згідно з цією моделлю яскраво виражено в широкій молодіжній концепції: «це соціальна група, яка потребує захисту, підтримки та стимулювання». У цій моделі акцентується на професійній роботі з молоддю. Відповідно до цієї моделі молодіжної політики цю роботу проводять молодіжні міністерства, уповноважені управління та профільні молодіжні сектори. Як і в універсалістській моделі, молодіжна політика формується та впроваджується спільно з інститутами держави та громадянським суспільством. До того ж модель молодіжної політики країн Центральної Європи є більш повною і охоплює цільові специфічні групи, а також весь загальний молодих людей. Ця модель молодіжної політики високоінституціоналізована і має добру правову систему: незважаючи на те що молодіжні проблеми змінюються з часом, принципи та організаційна основа молодіжної політики є сталими.

Громадівська модель молодіжної політики, характерна для Великобританії, ґрунтується на глибоких традиціях. Взаємодія з молоддю спрямована на роботу в громаді, але традиційно вплив держави на роботу з молоддю обмежений, і, попри тенденцію все більшої і більшої координації молодіжної політики, ця модель характеризується сильним впливом громади. Цей вплив є наочним, коли імплементація молодіжної політики делегується від держави до інститутів громадянського суспільства. Панівний образ молоді – «молодь як проблема», і найважливішими проблемами є проблеми соціального виключення молоді, продовження періоду молодості та участь молоді в громадському житті. Цільовими групами державної молодіжної політики є, головним чином, конкретно визначені різні групи молоді із особливими потребами, а головною метою – запобігання

соціальним проблемам. Ця модель молодіжної політики характеризується мінімальним впливом держави щодо соціального забезпечення, але у зв'язку зі збільшенням проблем, пов'язаних із соціальним виключенням молоді, в останні роки вона все більше тяжіє до ліберальної моделі [15, р. 106].

Модель молодіжної політики країн Середземномор'я є відносно новою. Тоді як робота з молоддю й підтримка молоді є традиційно обов'язками сім'ї та церкви, держава створила протягом останніх 20 років свої інституції, зокрема молодіжну політику, які перебрали на себе ряд обов'язків. Вузькі вікові межі молоді – 15 – 25/30 років – також може бути пояснено досить пізнім запровадженням у цих країнах державної молодіжної політики. За цією моделлю, залучення третього сектору та ОМС є дещо слабким, тому молодіжна політика є централізованою, зосередженою на державному рівні. Молодіжна політика переважно впроваджується державою. Крім того, рівень участі молоді в громадських організаціях є низьким, але він зростає, і посилення цього способу участі молоді в громадському житті є головною метою молодіжної політики. Високий рівень безробіття серед молоді та послідовне продовження періоду молодості є основними проблемами, які йдуть назустріч цілям поліпшення самоуправління, незалежності молоді, її соціальної інтеграції. Однак, на відміну від скандинавської моделі, що має схожі цілі молодіжної політики, середземноморська модель у цьому вимірі не є універсалістською: базовими цілями політики є особливі групи молоді.

Таким чином, на початок XXI ст. у розвинених країнах Заходу державна молодіжна політика у своєму розвитку набула цілком визначених форм і здійснюється за кількома досить різними моделями. Молодь як соціальна група є частиною загальних соціальних відносин у будь-якій державі. Тому на її соціальну активність, у тому числі участь у трудових відносинах, впливає і вся система працевлаштування, провадження професійної діяльності й управління кар'єрою.

Більшість європейських країн мають каскадну (треступеневу) структуру реалізації молодіжної політики:

- перший рівень – законодавча база і загальні напрями її реалізації розробляються на рівні центрального уряду;

- другий рівень – уряд, у свою чергу, делегує можливості її здійснення регіональним і муніципальним адміністраціям;

– третій рівень – молодіжні громадські організації [10, с. 83].

У країнах-членах ЄС, що мають молодіжну політику, можна виділити такі спільні елементи: соціальний взаємозв'язок (ланцюг) між урядом, молодими людьми і суспільством через консультації та вплив; поради та інформація про права молодих людей та можливості для них; свобода культурного, творчого та політичного вираження; культура продовження освіти і професійної освіти; підтримка молодих сімей; відповідна спеціальна підтримка для молодих людей «груп ризику», таких як люди з особливими потребами чи молоді в'язні; підтримка й заохочення активного проведення вільного часу; правильна організація професійної підготовки тих, хто працює з молодими людьми; дослідження труднощів, з якими стикаються молоді люди; сприяння міжнародним зв'язкам між молодими людьми [8].

На сьогодні спеціальне молодіжне законодавство існує в більшості європейських країн, хоча питання про інтегровану молодіжну політику досі перебуває на стадії активного обговорення. Досить часто молодіжне законодавство обмежене формальною освітою. У ряді країн Європи молодіжна політика, молодіжна робота й молодіжне законодавство є елементами добре структурованого та визначеного молодіжного сектору, інші країни не виокремлюють молодіжний сектор як напрям діяльності держави, тут молодіжна політика та молодіжне законодавство є складовими традиційних напрямів – соціального, освітнього, культурного, охорони здоров'я та ін. Тобто ми не можемо казати, що країни Європи розподіляються за наявністю чи відсутністю добре розвинутого молодіжного сектору.

Ураховуючи учасників молодіжного сектору, способи координації молодіжної політики, молодіжне законодавство, розвинуті країни Європи можна класифікувати за трьома категоріями:

1) з розвинутим молодіжним сектором. Тут молодіжну політику безпосередньо сконцентровано в добре визначеному молодіжному секторі, який домінує (Австрія, Люксембург, Ліхтенштейн, Іспанія, Греція, Португалія);

2) з обмеженим молодіжним сектором. Молодіжну політику частково передано до спеціалізованого молодіжного сектору, а частково розподілено серед традиційних секторів, таких як освіта, працевлаштування, охорона здоров'я та ін. (Нідерланди, Франція, Бельгія, Ірландія, Фінляндія, Швеція, Норвегія);

3) без спеціального молодіжного сектору. Молодіжну політику розподілено

за традиційними секторами без явно вираженого центру (Великобританія, Ісландія, Італія, Данія) [16, р. 17].

Щодо спеціального молодіжного законодавства, то всі країни Європи ратифікували Конвенцію ООН про права дитини від 20 листопада 1989 р. Законодавство країн Західної Європи включає в себе забезпечення життєдіяльності в різних галузях молодіжної політики: освіта, соціальна допомога й захист, професійне навчання, працевлаштування, робота з правопорушниками, охорона здоров'я та ін., де молодь розглядається як окрема категорія населення.

Європейська спільнота сприяє діалогу з молоддю. З метою підвищення активної громадянської позиції молоді, сприяння її соціальній інтеграції та забезпечення включення в розробку політики ЄС Європейською Комісією запроваджена «Молодіжна стратегія ЄС» на 2010 – 2018 рр., що має дві мети: забезпечити більші та рівні можливості для молодих людей у сфері освіти й на ринку праці та заохочувати молодих людей до активної участі в житті суспільства.

Стратегія пропонує ініціативи у восьми сферах діяльності: освіта та навчання; зайнятість і підприємництво; здоров'я і благополуччя; участь; волонтерство; соціальна інтеграція; молодь і світ; творчість і культура. Саме ці пріоритети є основною частиною молодіжної стратегії ЄС [11; 13].

Відмінності у виборі моделей молодіжної політики в європейських країнах вдалося подолати й виробити спільні підходи до включення молоді в суспільство. Про це свідчить прийняття Європейської хартії про участь молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівнях. Хартія заснована на трьох принципах:

1. Участь молоді в громадському житті на місцевому та регіональному рівнях має стати частиною загальної політики залучення громадян у суспільне життя.

2. Місцеві та регіональні влади переконані, що стратегії, реалізовані в усіх сферах, повинні містити молодіжний компонент. У зв'язку з цим вони зобов'язуються дотримуватися положень цієї хартії і забезпечувати на практиці різні форми участі молоді в житті суспільства, які визначатимуться за погодженням і спільно з молоддю та її представниками.

3. Проголошені в цій хартії принципи та різні форми участі в житті суспільства застосовуються до всіх молодих людей без будь-якої дискримінації [4].

Хартія пропонує такі напрями молодіжної політики для інтеграції молоді в суспільство: орієнтування на збільшення зайнятості молоді та боротьбу з безробіттям та сприяння участі молоді в житті суспільства в галузі освіти та професійній підготовці [4].

Отже, першочерговим завданням місцевих і регіональних влад стає розробка стратегій та ініціатив, спрямованих на зниження безробіття серед молоді.

У свою чергу, освітня політика, що сприяє участі молоді в житті суспільства, припускає початок взаємодії з молоддю в ранньому віці, починаючи ще з періоду навчання в школі. Це раннє знайомство молодих людей з основами участі в житті суспільства і демократії ставить перед собою мету допомогти молоді брати участь у суспільному житті та житті громадянського суспільства, будучи підкріпленими відповідною матеріальною базою, тим самим залучаючи молодих людей до досвіду соціокультурного проектування.

Як інструменти залучення молоді в життя суспільства хартія передбачає розвиток системи навчання з питань участі в житті суспільства, постійне інформування молодіжних спільнот, надання засобів комунікації, підтримку молодіжних проектів та ініціатив, заохочення й визнання готовності молодих людей присвятити себе службі суспільству і безоплатної праці.

Серед зазначених у документі основних інструментів для інтеграції молоді в життя суспільства найбільша увага приділяється інформаційним і комунікаційним технологіям, здатним відкрити нові можливості для інформування й залучення молоді. Вони можуть бути використані для обміну найрізноманітнішою інформацією і завдяки можливості інтерактивного спілкування більш активному громадському залученню молоді для ініціювання процесу змін.

У Європейській хартії закріплені положення, що стосуються політики молодіжної мобільності та обмінів, а також доступу до культури, що підкреслює їх значущість для соціальної стабілізації об'єднаної Європи. Хартія передбачає створення спеціальної політики мобільності та обмінів, що передбачає підтримку об'єднань, які виступають за підвищення мобільності молоді, з боку місцевих і регіональних влад. Ця підтримка може виражатися в організації обмінів, а також дій, спрямованих на формування комунікаційних мереж, що сприяють усвідомленню молодими людьми себе громадянами Європи.

Політика доступу до культури, як зазначається в хартії, спрямована на забезпечення доступу молоді до культурних цінностей, а також на розширення можливостей для творчої реалізації молоддю свого потенціалу, у тому числі й у нових сферах. Це також сприяє розвитку інноваційного потенціалу нового покоління в інтересах суспільства і міжкультурного діалогу [4].

При цьому молодіжна політика Євросоюзу має і проблемні аспекти. Як наголошується в офіційному повідомленні Європейської Комісії, так званій «Білій книзі», в Європі досить високий рівень дитячої бідності, поганого здоров'я, високий відсоток учнів, що кинули школу, безробіття серед молодих людей. Ситуація така, що кожна четверта молода особа віком від 25 до 29 років не має повної середньої освіти. Автори проведеного дослідження зазначають, що має місце істотний недолік у школярів базових умінь, таких як, наприклад, читати, писати й рахувати, що в підсумку позначається на можливості отримання професійної або вищої освіти, залишаючи їх сам на сам із сумнівним майбутнім на сучасному ринку праці. У результаті рівень молодіжного безробіття серед молодих європейців віком від 15 до 24 років становить 17,4 % [1]. Це негативно впливає на рівень життя всієї молоді. На підтвердження цього Маріна Хаан, заступник керівника відділу Національної молодіжної політики Федерального міністерства у справах здоров'я, сім'ї та молоді у Відні, виділяє такі негативні тенденції: наслідки зворотного демографічного розвитку, що виражаються у невідповідності між молодими й літніми групами населення; зміни в структурі сім'ї, як у міжгендерних, так і у відносинах між поколіннями; збільшення часу, що витрачається на освіту та навчання підлітків і молодих дорослих, реформування освітніх систем; наростаюча проблема безробіття; зміна ціннісних орієнтацій молодих людей у межах комунікативних та медіальних транснаціоналізацій [9].

Іншою проблемою молоді у Європі є зменшення її частки в загальному складі населення. А вже незабаром молодим європейцям доведеться нести на собі всі зростаючі грошові та соціальні проблеми щодо забезпечення літнього населення, що, безсумнівно, позначиться на конфліктних ситуаціях у суспільстві, особливо на тлі проблем міжкультурних комунікацій, коли процентне співвідношення молоді в загальній структурі населення скоротилося з 25,3 % у 1960 р. до 16,4 % у 2004 р, а частка літніх людей збільшилася з 10,0 % у 1960 р. до 12,5 % у 2004 р. [12].

Слідом за скороченням частки молоді зростає соціальне навантаження на нове покоління й посилюється суперечність між очікуваннями від молоді та її дійсними можливостями для самореалізації. Одночасно дає про себе знати чинник збільшення тривалості навчання та інших форм соціокультурної обмеженості, і як наслідок – неповна готовність молоді до виконання відтворювальних функцій [14].

У контексті політики мультикультуралізму та асиміляції трудових мігрантів у Європі проблема міжкультурних комунікацій відображається на «портреті» молодого європейця, у тому числі і в аспекті посилення міжкультурної напруженості, що відзначають багато дослідників. Таким чином, основний пріоритет у молодіжній політиці ЄС полягає в урегулюванні суспільного життя в контексті взаємодії та інтеграції країн-членів і навколишніх країн. Пріоритет надається виробленню та вдосконаленню процесів взаємодії і взаємної інтеграції (тим самим формуючи громадську свідомість), розвитку й удосконаленню особистості, що розуміє, розділяє та підтримує цілі й завдання об'єднання Європи.

Аналіз досвіду формування й здійснення молодіжної політики в розвинених країнах свідчить, що державне регулювання в цій сфері є найбільш складним і важливим питанням, і ефективність такої політики має тенденцію до зниження як у випадку перевищення повноважень держави та її надмірного втручання, так і під час мінімізації використання державних механізмів. Головним аспектом успішності державної молодіжної політики є здатність суспільства забезпечити необхідний баланс державних і громадських засад у зазначеній сфері. Існує думка, що показовою є модель державної молодіжної політики Німеччини [10, с. 82]. Проведення державної молодіжної політики за моделлю Німеччини передбачає наявності потужної законодавчої бази помірного втручання держави в життя й справи молоді та надання державної допомоги саме тій категорії молоді, яка відчуває в ній крайню потребу, а також залучення широкого загалу молоді до самостійного вирішення власних проблем.

Таким чином, можна констатувати, що в більшості європейських країн молодіжна політика покликана сприяти молодим людям у становленні їх життєвого шляху, зокрема, у забезпеченні зайнятості й активної участі молоді в суспільних процесах.

Найважливішою складовою частиною механізму молодіжної політики в усіх

країнах Західної Європи є неурядові (суспільні) організації. Вони різноманітні за своїми завданнями й програмами. Майже в усіх західних країнах матеріальну підтримку молодіжним програмам надають не тільки державні структури. Чималі засоби витрачає на це й приватний бізнес, демонструючи розуміння своєї соціальної відповідальності за майбутнє країни. Цьому також сприяють і законодавчо встановлені податкові пільги для тих, хто піклується про підростаюче покоління.

Європейський досвід у сфері державного управління щодо розробки та впровадження сучасної молодіжної політики потребує вивчення в Україні, що обумовлено необхідністю впровадження європейських стандартів управління в національну модель. Сфера молодіжної політики України має застаріле законодавче та нормативно-правове забезпечення. Основні закони України в цій сфері були прийняті до 2000 р., що об'єктивно вимагає їх оновлення.

Відповідно до Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1992 р.), першому документі, який започаткував державну молодіжну політику в Україні, визначено, що це системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, яка здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах [5]. З огляду на це під державним управлінням молодіжною політикою розуміємо систематичний та спеціально організований вплив суб'єкта державного управління на об'єкт, насамперед молодь, з метою організації ефективного, цілеспрямованого функціонування й розвитку системи роботи з молоддю відповідно до мети та завдань цієї політики. Об'єктом державного управління є молоді громадяни віком від 14 до 35 років, їх об'єднання, а також процеси в молодіжному середовищі, відносини у сфері суспільного життя, пов'язані з молоддю, на які спрямовано направляючі, організуючі та контролюючі дії відповідних суб'єктів. Суб'єкт і об'єкт взаємодіють у процесі управління для досягнення головної мети державної молодіжної політики – створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України.

Державне управління у сфері молодіжної політики в Україні здійснюється суб'єктом управління, яким є: державні органи – центральні органи виконавчої влади (зокрема Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту спільно з іншими

міністерствами та центральними органами державної виконавчої влади України); місцеві органи державної виконавчої влади зі своїми структурними підрозділами по роботі з молоддю; органи місцевого самоврядування; соціальні служби для молоді (у тому числі центри соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді), які виробляють і ухвалюють рішення, здійснюють керуючий вплив на об'єкти управління.

Ураховуючи світовий та європейський досвід, Україна в перспективі має понизити вікові межі для визначення такого поняття, як молодь. Ми вважаємо, що доцільно встановити верхню вікову межу до 30 років, навіть 25 – 28 років. Окрім цього, державні органи влади та місцевого самоврядування мають більш активно співпрацювати із молоддю, залучати її для розробки і впровадження державної, регіональної та місцевої молодіжної політики, а також активніше взаємодіяти з громадськими організаціями в цій сфері.

Підтримкою в розробці сучасної молодіжної політики в Україні також може стати Рамкова Програма співробітництва у сфері молодіжної політики на 2014 – 2015 рр. між Департаментом молоді Ради Європи та Міністерством молоді та спорту України від 26 вересня 2014 р. Ця програма має сприяти розвитку молодіжної політики України, особливо у сфері мобільності молоді, її участі в житті суспільства, визнанні культурного різноманіття, підтримки навчання молоді у сфері прав людини, боротьби з усіма формами дискримінації, пропаганди та утвердження здорового способу життя серед дітей та молоді [6].

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, ми можемо зробити такі висновки:

- розробка і впровадження національних молодіжних політик є актуальним та важливим стратегічним завданням для більшості країн світу;
- роль національної політики з питань молоді забезпечує всеосяжну концепцію для всіх програм і заходів стосовно молоді в одній країні. Таким чином, у будь-якій стратегії увага приділяється некомерційному сектору, який є сполучною ланкою між владою та молоддю, що робить можливим реалізацію інноваційних можливостей молоді;
- загальною тенденцією розвитку молодіжної політики в ЄС є перехід від допомоги окремим найбільш вразливим категоріям молоді до соціальних програм, що охоплюють більшість молодих людей. Така переорієнтація обумовлена приходом до

влади соціал-демократичних урядів, які висунули й розвинули ідею про визнання відповідальності держави за інтеграцію всієї молоді в суспільство;

– у суспільних відносинах молоді люди, як і будь-який член суспільства, одночасно постають як об'єктом (коли прагнуть належати до певного соціуму), так і суб'єктом (коли прагнуть активно взаємодіяти із соціумом, змінюючи його відповідно до власних потреб, уявлень). Саме ця особливість має бути врахована в державному управлінні під час розробки й впровадження державної молодіжної політики, зокрема, молодь має активно залучатися до цих процесів, а не бути тільки об'єктом у цих суспільних відносинах;

– національна модель молодіжної політики України має враховувати сучасні світові тенденції. Зокрема, посилення спроби інтеграції в європейську програму молодіжної політики третіх країн, у тому числі й України, буде вимагати розробки власного підходу до розвитку співпраці та взаємодії у сфері молодіжної політики як на національному, так і на міжнародному рівнях.

На наш погляд, подальші розвідки у цій сфері будуть проводитись у кількох напрямках, а саме: євроінтеграційному (адаптації та імплементації європейських норм і стандартів у національній моделі); розширенні ролі громадських організацій; створенні нових комунікаційних моделей між органами влади та ОМС із міжнародними неурядовими організаціями, що працюють із молоддю; створенні умов для налагодження діалогу із молоддю на всіх управлінських рівнях в Україні та її активного залучення до розробки і впровадження національної молодіжної політики.

Список використаних джерел

1. **Белая** книга европейской комиссии: новый импульс для европейской молодежи. – Режим доступа : www.pdps.lv/_private/projekt_uch/text/pro53.htm.
2. **Левченко О. М.** Практика роботи з волонтерами та громадськими організаціями / О. М. Левченко. – К. : ОКО, 2011. – 134 с.
3. **О'Коннелл Б.** Пересматривая роли и взаимоотношения добровольческих организаций и правительства : пер. с англ. / Б. О'Коннелл. – Вашингтон, 2005. – 152 с.
4. **Пересмотренная** Европейская хартия об участии молодежи в общественной жизни на местном и региональном уровне : принята Конгрессом местных и региональных властей Европы (10-я сессия. 21 мая 2003 г.). – Режим

доступа : www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Coe_youth/Participation/COE_charter_participation_ru.pdf.

5. **Про загальні** засади державної молодіжної політики в Україні : декларація від 15 груд. 1992 р. № 2859-ХІІ. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2859-12.

6. **Рамкова** Програма співробітництва у сфері молодіжної політики на 2014 – 2015 роки між Департаментом молоді Ради Європи та Міністерством молоді та спорту України від 26 вересня 2014 р. – Режим доступу : dsmsu.gov.ua/index/ua.

7. **Соколов А. В.** Современные институты молодежной политики в Европе: история становления и развития / А. В. Соколов // Вестн. Междунар. организаций. – 2009. – № 1. – С. 84 – 99.

8. **Сторожук Р. П.** Зарубіжний досвід реалізації молодіжної політики / Р. П. Сторожук // Державне будівництво : електрон. наук. фах. вид. ХарPI НАДУ. – № 1. – 2007. – Режим доступу : www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2006-1/index.html.

9. **Хаан М.** Европейская молодежная политика – на пользу молодым людям Австрии / М. Хаан. – Режим доступа : www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Forum21/Issue_No9/N9_YP_Austria_Youth_EU_ru.pdf.

10. **Штанська О. В.** Зарубіжний досвід взаємодії державної молодіжної політики та політики зайнятості / О. В. Штанська // Теорія та практика держ. упр. – 2010. – № 4. – С. 82 – 91.

11. **EU Youth Report 2012.** Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. – 284 p.

12. **Europe in figures: eurostat yearbook 2006 – 07.** – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007. – 51 p.

13. **European Commission.** Youth. – Access mode : ec.europa.eu/youth/policy/youth_strategy/index_en.htm.

14. **Homanst H. Y.** Tearing Down the Wall: Youth Break through in South Eastern Europe / Homanst H. Y. – Access mode : www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2002/10/04/000094946_02092104004925/Rendered/PDF/multi0page.pdf.

15. **Report of Policy Action Team 2: Young People.** – L., 2008. – P. 106 – 110.

16. **Study** on the State of Young People and Youth Policy in Europe 9 (Final report). – UN, 2001. – 147 p.

List of references

1. **Belaya** kniga evropeyskoy komissii: novyy impuls dlya evropeyskoy molodezhi. – Rezhim dostupa : www.pdps.lv/_private/projekt_uch/text/pro53.htm.

2. **Levchenko O. M.** Praktyka roboty z volonteramy ta hromadskymy orhanizatsiiamy / O. M. Levchenko. – K. : OKO, 2011. – 134 s.

3. **O’Konnell B.** Peresmatrivaya roli i vzaimootnosheniya dobrovolcheskih organizatsiy i pravitelstva : per. s angl. / B. O’Konnell. – Vashington, 2005. – 152 s.

4. **Peresmotrennaya** Evropeyskaya hartiya ob uchastii molodezhi v obschestvennoy zhizni na mestnom i regionalnom urovne : prinyata Kongressom mestnyih i regionalnyih vlastey Evropy (10-ya sessiya. 21 maya 2003 g.). – Rezhim dostupa : www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Coe_youth/Participation/COE_charter_participation_ru.pdf.

5. **Pro zahalni** zasady derzhavnoi molodizhnoi polityky v Ukraini : deklaratsiia vid 15 hrud. 1992 r. № 2859-XII. – Rezhym dostupu : zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2859-12.

6. **Ramkova** Prohrama spivrobitnytstva u sferi molodizhnoi polityky na 2014 – 2015 roky mizh Departamentom molodi Rady Yevropy ta Ministerstvom molodi ta sportu Ukrainy vid 26 veresnia 2014 r. – Rezhym dostupu : dsmsu.gov.ua/index/ua.

7. **Sokolov A. V.** Sovremennyye institutyi molodezhnoy politiki v Evrope: istoriya stanovleniya i razvitiya / A. V. Sokolov // Vestn. Mezhdunar. organizatsiy. – 2009. – № 1. – S. 84 – 99.

8. **Storozhuk R. P.** Zarubizhnyi dosvid realizatsii molodizhnoi polityky / R. P. Storozhuk // Derzhavne budivnytstvo : elektron. nauk. fakh. vyd. KharRI NADU. – № 1. – 2007. – Rezhym dostupu : www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2006-1/index.html.

9. **Haan M.** Evropeyskaya molodezhnaya politika – na polzu molodyim lyudyam Avstrii / M. Haan. – Rezhim dostupa : www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Forum21/Issue_No9/N9_YP_Austria_Youth_EU_ru.pdf.

10. **Shtanska O. V.** Zarubizhnyi dosvid vzaiemodii derzhavnoi molodizhnoi polityky ta polityky zainiatosti / O. V. Shtanska // Teoriia ta praktyka derzh. upr. – 2010. – № 4. – S. 82 – 91.

11. **EU Youth Report 2012.** Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2012. – 284 p.

12. **Europe in figures: eurostat yearbook 2006 – 07.** – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007. – 51 p.

13. **European Commission.** Youth. – Access mode : ec.europa.eu/youth/policy/youth_strategy/index_en.htm.

14. **Homanst H. Y.** Tearing Down the Wall: Youth Break through in South Eastern Europe / Homanst H. Y. – Access mode : www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2002/10/04/000094946_02092104004925/Rendered/PDF/multi0page.pdf.

15. **Report of Policy Action Team 2: Young People.** – L., 2008. – P. 106 – 110.